

Naturstyrelsen, Midtsjælland
Ulkerupvej 1
4500 Nykøbing Sj

12. februar 2025

Afgørelse om dispensation

Til ændret græsning på beskyttet overdrev

Odsherred Kommune har modtaget en Natura 2000-anmeldelse af ændret græsning på Skansehage matr.nr. 75 Rørvig By, Rørvig. Anmeldelsen er indsendt af Naturstyrelsen Midtsjælland v/ Carsten Poulsen. Anmeldelsen er modtaget d. 25. juni 2024. Der er efterfølgende foretaget fælles besigtigelser på arealet hhv. d. 3. juli og d. 30. september 2024. Anmeldelsen er opdateret med oplysninger om mindre fraegninger d. 22. oktober 2024.

Den ændrede græsningspraksis opdeler den nuværende fold i en nordlig og sydlig del med forskellige græsningsregimer med henblik på at bekæmpe Rynket Rose. Den sydlige fold vil blive græsset intensivt med får af robust race. Dyrene bliver i folden så længe som muligt, men kan hjemtages ud fra hensyn til vejrlig, fødegrundlag og læmningstidspunkter. Projektet kræver en dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3 til at ændre græsningen på arealet. Nærværende dispensation vedrører udelukkende den sydlige fold. Projektets beliggenhed fremgår af bilag 1.

Kommunens dispensation er nødvendig, da projektet berører et naturområde, der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 2, jf. lovbekendtgørelse nr. 927 af 28. juni 2024 om naturbeskyttelse.

Afgørelse

Odsherred Kommune giver hermed dispensation til at ændre græsningen i henhold til § 65, stk. 2 i naturbeskyttelsesloven. Vilkår for dispensationen ses i næste afsnit.

Der er en klagefrist på 4 uger fra modtagelsen af dette brev, og dispensationen træder først i kraft, når klagefristen er udløbet. Se bilag 3, hvis du ønsker at klage over denne afgørelse.

Hvis der bliver klaget til Miljø- og fødevareklagenævnet over afgørelsen, skal nævnet tage stilling i sagen, før dispensationen kan udnyttes, jf. § 87 i naturbeskyttelsesloven.

Dispensationen vedrører kun forholdet til de generelle beskyttelsesbestemmelser i naturbeskyttelseslovens kapitel 2. Andre nødvendige tilladelser skal søges hos de relevante myndigheder.

Dispensationen falder bort, hvis den ikke er udnyttet inden 3 år fra datoen på dette brev, jf. § 66, stk. 2 i naturbeskyttelsesloven.

Vilkår for dispensationen

Dispensationen er meddelt på følgende vilkår:

- Af hensyn til bestanden af bilag IV-arten markfirben i projektområdet, skal der etableres smalle frahegninger på folden. Frahegningerne skal udgøre minimum 5 % af foldens samlede areal.
- Græsning af de smalle frahegninger kan kun foretages i perioden fra 15. oktober til 15. marts.
- Den intensive græsning skal foretages med får af robust race og skal ophøre efter maksimalt 4 vækstsæsoner fra græsningens påbegyndelse.
- Dyrene skal blive i folden så længe som muligt, men kan hjemtages ud fra hensyn til vejrlig, fødegrundlag og læmningstidspunkter.
- Som hovedregel skal dyrene fjernes, når der ikke længere er mad til dem på arealet. Tilskuds fodring må kun ske i korte perioder og under særlige forhold (fx ved udbredt men kortvarigt snedække eller oversvømmelse), hvor dette er nødvendigt af hensyn til overholdelse af dyrevelfærdsloven.

Forhold til andre myndigheder

Projektområdet er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 15, stk. 1 strandbeskyttelseslinjen.

Dele af projektområdet er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 18, stk. 1.

Fortidsmindebeskyttelseslinjen.

Vurdering

Kommunen har i sin behandling af sagen lagt vægt på at,

- indsatsen er nødvendig for at bekæmpe den invasive art Rynket Rose, der dominerer arealet og udgør en stor trussel mod naturværdierne i området.
- erfaringer fra et lignende projekt på Ølsemagle Revle ved Køge Bugt viser, at den flora, der kendetegner naturtyperne på arealet, genindvandrer efter en kort årrække.
- et mål fra de områdespecifikke retningslinjer fra den statslige plan for N153 "Havet og kysten mellem Hundested og Rørvig" er at bekæmpe invasive arter med fokus på arealer med en kortlagt forekomst af invasive arter på over 10 % dækning. Bekæmpelsen skal sikre habitatnaturtyperne.
- der ved projektet etableres smalle frahegninger, der sikrer opretholdelse af området som et yngle- og rasteområde for markfirben i den 4-årige periode med intensiv græsning.
- den ændrede græsning vil bedre levevilkårene for markfirben og højne naturværdierne i området på sigt.

Kommunen meddeler på denne baggrund dispensation til det ansøgte. En uddybende redegørelse for afgørelsen findes i bilag 2.

Annoncering

Afgørelsen er annonceret på Odsherred Kommunes hjemmeside:

<http://www.odsherred.dk/kommuneinformationer/afgoerelser>

Sagens videre forløb

Hvis du har spørgsmål til afgørelsen, er du velkommen til at kontakte Naturteamet på tlf. 59 66 60 54 eller mail natur@odsherred.dk. Du får kun besked herfra, hvis der modtages en klage over afgørelsen.

Venlig hilsen

Natursagsbehandler

Mads Kelstrup Larsen

Kopi sendt til:

1. Miljøstyrelsen, mst@mst.dk
2. Naturstyrelsen Midtsjælland, msj@nst.dk
3. Slots- og Kulturstyrelsen, post@slks.dk
4. Museum Vestsjælland, plan@vestmuseum.dk
5. Friluftsrådet, fr@friluftsradet.dk; odsherred@friluftsradet.dk; lokalraad@friluftsradet.dk
6. Danmarks Naturfredningsforening, dn@dn.dk; dnodsherred-sager@dn.dk; hg@eco-forum.dk
7. Dansk Ornitologisk Forening, natur@dof.dk; odsherred@dof.dk
8. Danmarks Sportsfiskerforbund, post@sportsfiskerforbundet.dk; lbt@sportsfiskerforbundet.dk; nordkysten@sportsfiskerforbundet.dk
9. Danmarks Jægerforbund, post@jaegerne.dk
10. Danmarks Kulturarvs Forening, post@kulturarvsforening.dk
11. Dansk Botanisk Forening, Naturbeskyttelsesudvalget, nbu@botaniskforening.dk

Bilag 1. Kort med projektets placering i forhold til beskyttet natur.

Luftfoto fra 2023. Den nordlige og sydlige fold vises med sort streg. Der er registreret overdrev efter naturbeskyttelseslovens § 3 på størstedelen af arealet.

Bilag 2. Redegørelse

Naturstyrelsen har søgt om dispensation efter naturbeskyttelseslovens § 65, stk. 2 til ændret græsning på et område, der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 2 med henblik på at bekæmpe den invasive art Rynket Rose på Skansehage matr.nr. 75 Rørvig By, Rørvig - udpeget som den sydlige fold i bilag 1.

Den sydlige fold vil blive intensivt afgræsset med får af robust race i en maksimalt 4-årig periode. Naturstyrelsen forventer at kopiere græsningspraksissen til den nordlige fold i en ligeledes afgrænset periode, hvis bekæmpelseeffekten på Rynket Rose viser sig at være tilfredsstillende. Dette vil dog først være relevant, efter den 4-årige periode er udløbet, på baggrund af den forventeligt negative virkning på den eksisterende flora, fauna og funga ved den ændrede græsning.

Rynket rose er en meget udbredt invasiv art i Danmark. Planten udgør især en trussel mod kystnære habitater. Rynket rose sætter så mange og tætte rodskud, at den kan udkonkurrere den naturlige vegetation i et område. De hjemmehørende plantearter skygges ud, hvorved artsantallet falder. Den afledte effekt af nedgangen i artsantallet for planter er en tilsvarende nedgang for artsrigdommen af tilstedeværende insekter og svampe.

Rynket Rose har i lang tid været problematisk på arealet. Naturstyrelsen oplyser, at de i 2006 vurderede, at planten fandtes på 40 % af det samlede areal (begge folde). Projektområdet ligger inden for habitatområde H134 "Havet og kysten mellem Hundested og Rørvig" og fuglebeskyttelsesområde F102 "Havet mellem Korshage og Hundested", der tilsammen udgør natura 2000-område N153 "Havet og kysten mellem Hundested og Rørvig". Registreringerne af invasive arter, der ligger til grund for de statslige Natura 2000-planer for 3. planperiode 2022-2027, viser at Rynket Rose er udbredt på 50-100 % af arealet. I den statslige plan er følgende områdespecifikke retningslinje anført for N153:

"Der iværksættes en bekæmpelse af invasive arter på 17 ha med fokus på arealer med en kortlagt forekomst af invasive arter på over 10 % dækning."

Projektets sigte er at arbejde mod indfrielsen af ovenstående retningslinje, der ligeledes er medtaget i Naturstyrelsens plejeplan for området.

Naturstyrelsen oplyser, at arealet de seneste 12 år har været afgræsset af kreaturer ved sommergræsning med moderat græsningstryk. Græsningen har ikke haft en effekt på forekomsten af Rynket Rose. Der knuses desuden Rynket Rose på en del af arealet én gang årligt, hvilket ikke får planterne til at forsvinde, men blot decimerer den stående biomasse. Naturstyrelsen har haft forskellige forsøg med mekanisk fjernelse, heriblandt fræsning, harvning og opgravning. Disse metoder er effektive, men omkostningstunge og nulstiller desuden jordfladen, hvorved naturindholdet fjernes. Efter en sådan jordbehandling vil det tage mange år, før overdrevsarterne genindvandrer.

Fåregræsning på beskyttede naturområder kan være problematisk, fordi får er selektive i deres græsning og som oftest foretrækker blomstrende urter frem for græsser. Fåregræsning kan derfor i nogle tilfælde medføre tilbagegang af blomstrende urter og dermed føre til en vegetation, som er stærkt domineret af græsser. Af hensyn til eksempelvis vilde bier og sommerfugle er det desuden vigtigt, at græsningstrykket ikke er for højt. Et for højt græsningstryk vil mindske antallet af vilde planter og dermed mængden af de blomster, som insekterne er afhængige af. I de fleste tilfælde vil en ændring i græsningen på et beskyttet naturområde til intensiv græsning med får derfor ikke være tilladt, da formålet med naturbeskyttelsesloven er at værne om landets natur og miljø ved bl.a. at beskytte en række naturtyper mod tilstandsændring.

I dette projekt indføres den nye græsning for at bekæmpe den invasive art Rynket Rose. Det er desuden kun omkring halvdelen af det samlede areal, der påvirkes i første omgang, hvorved muligheden for genindvandring efter græsningsperiodens udløb bedres. Endelig oplyser Naturstyrelsen, at de har gode erfaringer med en lignende indsats ved Ølsemagle Revle (4600, Køge). Her afgræsses området af får i sommerhalvåret for at bekæmpe rynket rose. Arealerne er opdelt, så dele af revlen kan afgræsses intensivt i en 3 til 4-årig periode. Naturstyrelsen oplyser, at dette bekæmper roserne effektivt, men det har en negativ effekt på naturindholdet. Ifølge Naturstyrelsen ser det ud til, at den negative effekt hurtigt forsvinder, når græsningstrykket igen nedsættes.

Venstre: Udbredelse af Rynket Rose på Skansehage • Højre: Områder hvor Rynket Rose ikke knuses årligt fremstår med væsentligt mere biomasse

Venstre: Områder med mekanisk bekæmpelse fremstår som sandbanker • Højre: Genindvandring af overdrevsarter er langsom på arealer med mekanisk bekæmpelse.

Natura 2000

Matriklen er omfattet af internationale naturbeskyttelsesområder. Projektområdet ligger inden for habitatområde H134 "Havet og kysten mellem Hundested og Rørvig" og fuglebeskyttelsesområde F102 "Havet mellem Korshage og Hundested", der tilsammen udgør natura 2000-område N153 "Havet og kysten mellem Hundested og Rørvig".

Udpegningsgrundlaget for habitatområdet er:

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 134		
Naturtyper:	Sandbanke (1110)	Lagune* (1150)
	Bugt (1160)	Strandvold med enårige planter (1210)
	Strandvold med flerårige planter (1220)	Strandeng (1330)
	Forklit (2110)	Hvid klit (2120)
	Grå/grøn klit* (2130)	Klithede* (2140)
	Klitlavning (2190)	Enebærklit* (2250)
	Kransnålalge-sø (3140)	Tidvis våd eng (6410)
	Avneknippemose* (7210)	Rigkær (7230)
Arter:	Mygblomst (1903)	

Naturtyper og arter, der udgør det gældende udpegningsgrundlag for Natura 2000-området. Tal i parentes henviser til de talkoder, som benyttes for naturtyper og arter fra habitatdirektivets bilag 1 og 2. * angiver, at der er tale om en prioriteret naturtype. Udpegningsgrundlag for habitatområder er blevet revideret som beskrevet i basisanalysen.

Udpegningsgrundlaget er gennemgået i 2018-22. Naturtyperne elle- og askeskov (91E0) og bøg på muld (9130) er ikke tilstede i habitatområde H134. De nævnte naturtyper gennemgås derfor ikke yderligere.

Inden for projektområdet findes habitatnaturtyperne grå/grøn klit, klithede, forklit og klitlavning. Odsherred Kommune vurderer, at der ved den ændrede græsningspraksis vil ske en påvirkning af habitatnaturtyperne. Denne påvirkning er dog nødvendig for at forbedre naturtilstanden på området. Forventningen efter den 4-årige græsningsperiode er, at bestanden af Rynket Rose vil være signifikant decimeret, og at overdrevsvegetationen forholdsvis hurtigt vil genindvandre. Bekæmpelsen af Rynket Rose er desuden fremført som en områdespecifik retningslinje i den statslige Natura 2000-plan for "Havet og Kysten mellem Hundested og Rørvig".

Der er ikke kortlagt levesteder for Mygblomst nær projektområdet, der heller ikke rummer egnede voksesteder. Mygblomst er senest registreret i 2011 2,75 km nordvest for projektområdet. Odsherred Kommune vurderer derfor, at påvirkning af arter på udpegningsgrundlaget eller af disses levesteder kan udelukkes.

Udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområdet er:

Udpegningsgrundlag for Fuglebeskyttelsesområde nr. 102		
Fugle:	Edderfugl (T)	Hvinand (T)
	Toppet skallesluger (T)	Stor skallesluger (T)
	Mosehornugle (T)	Hedelærke (Y)
	Rødrygget tornskade (Y)	

Fugle, der udgør det gældende udpegningsgrundlag for Natura 2000-området. I parenteserne står "T" for trækfugl og "Y" for ynglefugl. Udpegningsgrundlag for fuglebeskyttelsesområder er blevet revideret som beskrevet i basisanalysen.

Udpegningsgrundlaget er gennemgået i 2018-22. For trækfuglene er følgende fugle ikke tilstede i national eller international væsentlig forekomst: hvinand, toppet skallesluger, stor skallesluger og mosehornugle i fuglebeskyttelsesområde F102. De nævnte fugle gennemgås derfor ikke yderligere.

Hverken Edderfugl, hvinand, toppet skallesluger eller stor skallesluger er påvirket af projektet, da de fire arter raster på vandfladen og ikke stiller store krav til landjordens beskaffenhed. Mosehornugle er observeret i området, men Odsherred Kommune vurderer ikke, at området i dag er et væsentligt rasteområde for arten. Hedelærke er ligeledes observeret rastende i området, men yngler ikke og projektet vil ikke påvirke artens mulighed for at raste i området. Rødrygget Tornskade er set i området i yngletiden, og det er muligt/sandsynligt, at arten yngler i området i hvert fald nogle år. Arten lever bl.a. i åbne områder med spredte krat af vedplanter som fx Slåen eller Hvidtjørn, mindre grupper af sådanne findes i området, og det vurderes ikke, at fåregræsningen vil kunne fjerne disse. Odsherred Kommune vurderer derfor, at bekæmpelsen af Rynket Rose ved intensiv græsning ikke vil forringe området som rasteområde for de to arter væsentligt, derimod vurderes en øget tilgroning med Rynket Rose at ville kunne skade de to arters muligheder for at benytte området.

Bilag IV-arter

I Odsherred Kommune findes følgende arter omfattet af habitatdirektivets bilag IV:

Ni arter af flagermus (brun langøre, brunflagermus, dværgflagermus, frynseflagermus, pipistrelflagermus, skimmelflagermus, sydflagermus, troldflagermus og vandflagermus), Markfirben, tre paddearter (spidssnudet frø, stor vandsalamander og løvfrø (den sidste indført i nyere tid)), Grøn mosaikguldsmed, Natlyssværmer, Mygblomst.

Odsherred Kommune vurderer, at det umiddelbart kan udelukkes, at matriklen kan være levested for natlyssværmer, grøn mosaikguldsmed og løvfrø, da disse arter enten kun er fundet meget langt fra matriklen og/eller stiller specifikke krav til levestedet, som ikke er opfyldt her. Mygblomst er senest registreret i 2011 2,75 km nordvest for projektområdet.

Der fældes ikke træer eller nedrives bygninger i forbindelse med projektet. Odsherred Kommune vurderer derfor, at projektet er uden betydning for opretholdelsen af den vedvarende økologiske funktionalitet af nærområdet som levested for flagermus.

Området er for tørt og sandet til at kunne udgøre et egentligt rasteområde for spidssnudet frø og stor vandsalamander. Det kan ikke udelukkes, at strejfende individer vil forekomme, men der er ikke kendte eller potentielle ynglesteder i umiddelbar nærhed af matriklen. Spidssnudet frø og stor

vandsalamander yngler knap 1,8 km vest for matriklen dvs. i en afstand, der er større end den normale vandringsafstand mellem yngleområder og rasteområder for begge arter.

Odsherred Kommune vurderer derfor, at grunden kun sjældent vil blive besøgt af vandrende eksemplarer af de to arter. Derfor vurderer kommunen, at der ikke vil kunne ske en påvirkning af levesteder for de to arter.

Markfirben har kendte forekomster inden for projektområdet. Ansøger har beskrevet, at der inden for folden vil blive etableret mindre smalle fraegninger, hvortil fårene ikke har adgang i vækstsæsonen. Disse fraegninger vil fungere som levesteder for markfirben og refugier for overdrevsvegetationen og vil være spredningskilder for både markfirben og flora efter den intensive græsningsperiodes ophør. Et eksempel fra ansøger på etablering af fraegninger kan ses på nedenstående kort, men fraegningernes antal og konkrete placering er ikke angivet i ansøgningsmaterialet. Fraegningerne vil blive placeret jævnt ud over projektområdet ud fra hensyn til flora, fauna, forekomsten af Rynket Rose, fortidsminder og offentlighedens adgang.

Odsherred Kommune vurderer, at projektet ikke vil have en væsentlig indvirkning på yngle- og rasteområder for markfirben, så længe der etableres de beskrevne fraegninger. Odsherred Kommune vurderer desuden, at bekæmpelsen af Rynket Rose på sigt vil forbedre området væsentligt som levested for markfirben.

Samlet set vurderer Odsherred Kommune derfor, at det kan udelukkes, at projektet vil kunne ødelægge plantearter omfattet af habitatdirektivets bilag IV eller skade levesteder for dyrearter omfattet af samme.

Sort skravering: Fortidsminde, Blå skravering: Eksempel på fraegninger
 Sydlig fold: 1, Nordlig fold: 2

Bilag 3. Klagevejledning

Hvis du ønsker at klage over denne afgørelse, kan du klage til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Du klager via Klageportalen, som du finder på www.borger.dk og www.virk.dk. Du logger på www.borger.dk eller www.virk.dk, ligesom du plejer, typisk med MIT-ID. Klagen sendes gennem Klageportalen til Odsherred Kommune, der har truffet afgørelsen.

Klagefristen er 4 uger fra den dato, som afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

En klage er indgivet, når den er tilgængelig for Odsherred Kommune i Klageportalen. Privatpersoner skal ved klage betale et gebyr på 900 kr. Virksomheder og organisationer skal betale et gebyr på 1.800 kr. Klagegebyr opkræves af Nævnenes Hus. Betaling af klagegebyr sker ved elektronisk overførsel eller ved giroindbetaling. Gebyr skal indbetales inden for en fastsat frist. Hvis gebyret ikke indbetales inden udløbet af fristen, afvises klagen.

Hvis du ikke kan bruge Klageportalen på grund af eksempelvis handicap, sprogvanskeligheder, problemer med digitale medier, psykiske lidelser eller fordi du er socialt udsat, så kan du sende en anmodning om fritagelse for brug af Klageportalen til Nævnenes Hus, Toldboden 2, 8800 Viborg eller som mail til nh@naevneneshus.dk. I din anmodning til nævnet skal du oplyse hvis du allerede er fritaget fra at bruge Digital Post af kommunen. Når du ansøger om at blive fritaget for brug af klageportalen, er det vigtigt, at du giver Odsherred kommune besked om det.

Klageberettigede:

- Adressaten for afgørelsen
- Ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører
- Offentlige myndigheder
- Lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen
- Landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø
- Landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Hvis du ønsker at indbringe denne afgørelse for en domstol, skal retssagen være anlagt inden 6 måneder efter, at du har modtaget afgørelsen jf. § 88, stk. 1 i naturbeskyttelsesloven.